

1. Наслов на наставниот предмет	Управување и диспечинг во ЕЕС		
2. Код			
3. Студиска програма	ЕЕС		
4. Организатор на студиската програма	Факултет за електротехника и информациски технологии		
5. Степен	Прв циклус на студии		
6. Академска година/семестар	IV/7	7. Број на ЕКТС	6
8. Наставник	Вон.проф. д-р Весна Борозан		
9. Предуслов за запишување на предметот	Ислушан: Компјутерски методи за анализа на стационарни режими во ЕЕС		
10. Цели на предметната програма (компетенции)			
<p>Стекнување на знаења од управување и диспечирање во електроенергетските системи сообразно со алгоритмите и практиките вклучени во современите технички системи на управување.</p> <p>По завршувањето на курсот, студентите ќе бидат оспособени за проширување и продлабочување на стекнатите знаења од управување и диспечирање во електроенергетските системи, како и изучување на документацијата во дипечерски центар.</p>			
11. Содржина на програмата			
<p>Општо за диспечерското управување во електроенергетските системи (ЕЕС): Задачи на диспечерското управување; комплекс на средства на автоматизиран систем на диспечерско управување.</p> <p>Проценка (естимација) на состојба на ЕЕС: Општо за мониторинг и оценување на состојба на ЕЕС; Математичко претставување на ЕЕС во стационарна состојба; квазистационарна состојба на ЕЕС. Променливи на состојба; Мерени големини; Псевдомерени големини; Редунданса на мерните податоци; Мерни грешки: Мерни равенки; Поим за оптимална проценка на состојба; Проценка на состојба со методот на статистички одмерени најмали квадрати; Својства на проценката на состојба; Мерна конфигурација на ЕЕС; Опсервабилност на ЕЕС; Следечко проценување на состојба; Воопштено проценување на состојба; Детекција, идентификација и потиснување на лоши податоци.</p> <p>Оптимално управување на ЕЕС во нормална работна состојба: Карактеристики на нормалната состојба; Цели на управувањето; Формулација на оптимизационите проблеми на управување во вид на проблем на нелинеарно програмирање; Формулација на оптимизационите проблеми на управување во вид на Каруш-Кан-Такеровите (ККТ) потребни услови за оптималност; Матрици на осетливост (сензитивност); Поедноставување на ККТ потребните услови за оптималност со методот на преименување на променливи и функции; Регулациона структура на ЕЕС; Составување на функциите на целта и на функциите на ограничувањата во вид на равенки и неравенки; Нумерички методи за решавање на оптимизационите проблеми на управување; Метод на редуциран градиент и именување на променливите и функциите на ограничувањата; Други нумерички методи.</p> <p>Диспечинг со уважување на ограничувањата за сигурност на погонот на ЕЕС; Управување на ЕЕС во вонредна работна: Карактеристики на вонредната состојба; Цели на управувањето; Формулација на проблемите на управување во вонредна квазистационарна состојба.</p> <p>Управување во обединети (интерконектирани) ЕЕС: Цели на управувањето; Управување со производството и размените на активна моќност.</p>			
12. Методи на учење			
Предавања, аудиториски вежби и консултации, самостојно учење, изработка на семинарски работи и самостојни задачи.			
13. Вкупен расположив фонд на часови	180 часови		
14. Распределба на расположивото време	3+2+0+0		
15. Форми на наставните активности	15.1. Предавања – теоретска настава	45 часови	
	15.2. Вежби, семинари, тимска работа	30 часови	
16. Други форми на активност	16.1. Проектни задачи	30 часови	
	16.2. Самостојни задачи	30 часови	
	16.3. Домашно учење	45 часови	
17. Начини на оценување	17.1. Тестови	20 бодови	
	17.2. Семинарска работа/проект	20 бодови	
	17.3. Активност и учење	10 бодови	
	17.4. Завршен испит	50 бодови	
18. Критериуми за оценување	до 50 бодови	5 (пет) (F)	
	од 51 до 60 бодови	6 (шест) (E)	
	од 61 до 70 бодови	7 (седум) (D)	

	од 71 до 80 бодови	8 (осум) (C)		
	од 81 до 90 бодови	9 (девет) (B)		
	од 91 до 100 бодови	10 (десет) (A)		
19. Услов за потпис и полагање на завршен испит	Реализирани активности: посетеност на настава, положени парцијални испити и изработени семинарски работи, односно самостојни задачи			
20. Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21. Метод на следење на квалитетот на наставата	Интерна евалуација и анкети			
22. Литература				
22.1. Задолжителна литература				
Бр.	Автор	Наслов	Издавач	Година
1	A.J. Wood, B.F. Wollenberg	"Power Generation, Operation and Control"	John Wiley and Sons Inc., New York	1996
2	A. Abur, A.G. Exposito	"Power System State Estimation, Theory and Implementation"	Marcel Dekker, New York	2004
3	M.S. Calovic, A.T. Saric	"Eksploatacija elektroenergetskih sistema"	Beopres, Beograd	1999
22.2. Дополнителна литература				
Бр.	Автор	Наслов	Издавач	Година
1	В. Борозан	Интерни скрипти и презентации		
2				
3				